

**การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม
Self Practice on Morals, Ethics and Desirable Values of Secondary School
Students in Nakhon Pathom Province**

อาจริยพงษ์ คำตัน*

Arjariyapong Kamtun

นพพร จันทรนาชู**

Nopporn Chantaranamchoo

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนของนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนของนักเรียน 3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนของนักเรียน และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านความประหยัด อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนที่มีเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนแตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับชั้นและสภาพครอบครัวที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านจิตวิทยา ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยด้านสังคม ด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สามารถร่วมกันทำนายผลการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ร้อยละ 13.1 และ 4) แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มี 5 แนวทาง คือ 1. การจัดการเรียนการสอน 2. การเป็นแบบอย่างที่ดี 3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 4. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และ 5. การสร้างความมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยมที่พึงประสงค์ / นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the conduct in self practice of student 2) to compare the conduct in self practice of student 3) to study psychological factor and social factors in fluencing to the conduct in self practice of student 4) to study the course of development self practice on moral, ethics and desirable values of student.

The result of research revealed that 1) The conduct in self practice was found to excellent level and when each aspect was considered separately, it was also discovered at an excellent level in all aspect, except frugality was found to a moderate level. 2) The student with different personal factors; sex, degree of education expressed different, in self practice held differences with statistical significance at the level of .05 The student with different class and familial status expressed no differences in self practice. 3) Psychological factors influencing to appreciate of themselves, social factors influencing to making atmosphere in school and joining with activity for promote self practice on moral, ethics and predict to the participation in conduct in self practice on moral, ethics and desirable values of student effected at 13.1 and 4) The course of development self practice on moral, ethics and desirable values of student has 5 course. 1. Developing by schooling process. 2. Developing by do something to be good sample. 3. Developing by arranging activity for promote self practice on moral, ethics and desirable values. 4. Developing by arranging environment in schools. 5. Developing by making participation.

Keywords: Self-practice on moral / ethics and desirable values / Secondary school student

บทนำ

ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยอย่างมาก และกว้างขวาง ประกอบกับอุดมการณ์ของการพัฒนาในระบบทุนนิยม ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เศรษฐกิจ

ของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศมีภาวะความทันสมัย แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าคนในสังคมไทยจะมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตรงกันข้าม วิถีชีวิตที่ดีงามและเรียบง่ายของคนในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพราะภาวะที่ขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้หลั่งไหลเข้ามา เป็นเหตุให้คนในสังคมไทยขาดภูมิคุ้มกันในการเลือกสรรสิ่งที่ควรบริโภค ทำให้รับเอา

วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและวิกฤติทางศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการเรียน นักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ทำให้เด็กและเยาวชน ต้องตกเป็นเหยื่อของผลกระทบจากปัญหาวิกฤติทางสังคม ที่สืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจที่ไม่สมดุลกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในมาตราที่ 6 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดกระบวนการในการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ในด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 5-13) การที่จะพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีศักยภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

อาศัยการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนา บุคคลให้มีความเจริญและส่งเสริมคนในชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และนอกจากนี้ จำเป็นจะต้องเน้นการให้การศึกษาควชูไปกับคุณธรรมและจริยธรรม เพราะถ้าคนมีความรู้แต่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม สังคมก็จะขาดความสงบร่มเย็นเป็นสุข ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงถือว่ามิใช่บทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนี้ได้ เพราะสถาบันการศึกษามีหน้าที่หลักในการถ่ายทอดความรู้ อบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษามีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และวิชาการต่างๆให้แก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนซึ่งมีอายุระหว่าง 12-18 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยแห่งการเรียนรู้พร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันก็เป็นวัยที่กระทำความผิดได้ง่ายที่สุดเนื่องจากมีความมั่นใจในตัวเองสูง จึงเป็นวัยที่ควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจด้วยตนเอง โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ดีงามและการยอมรับของสังคม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมทางด้านการจัดการศึกษา กล่าวคือ มีสถานศึกษาทุกระดับที่จะให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ในจังหวัดอย่างทั่วถึง แต่การจัดการศึกษาของจังหวัดนครปฐมที่

ผ่านมา ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการจัด
 การศึกษาในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
 ด้านพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา จากการ
 ติดตามของเครือข่ายติดตามดูแลและสอดส่อง
 ความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาจังหวัด
 นครปฐม พบว่า นักเรียน นักศึกษา มีพฤติกรรม
 ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น ดุด่าเกม มั่วสุม
 ในแหล่งสถานบันเทิง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
 หนีเรียน บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยและมีราคาแพง
 เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แข่งรถจักรยานยนต์
 และยกพวกตีกัน เป็นต้น (แผนพัฒนาการศึกษา
 จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2553-2556, 2552: 37-38)
 ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความ
 อ่อนแอในด้านคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและ
 เยาวชนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม
 ของจังหวัดนครปฐม ได้อย่างชัดเจน จำเป็นอย่าง
 ิงที่จะต้องมีการปลูกฝังและเสริมสร้างให้เด็ก
 และเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
 ที่พึงประสงค์

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจและต้องการที่จะศึกษา การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียน มัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม เพื่อให้ได้ ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นบุคคลที่มีความพร้อม และสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน

สังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดี
ของประเทศชาติต่อไป

วัดอุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนด้าน
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด
นครปฐม

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด นครปฐม จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา และ
ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนด้าน
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด
นครปฐม

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด
นครปฐม

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มุ่งศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 29 โรงเรียน ประกอบด้วย 1.โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2.โรงเรียนราชินีบูรณะ 3.โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 (หลวงพ่ोजินอนุสรณ์) 4.โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา 5.โรงเรียนสระกะเทียมวิทยาคม 6.โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม 7.โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม 8.โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย 9.โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา 10.โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน 11.โรงเรียนศาลาติ๊กวิทยา 12.โรงเรียนคงทองวิทยา 13.โรงเรียนบ้านหลวงวิทยา 14.โรงเรียนจิวรานุญูมีรังสฤษฎ์ 15.โรงเรียนภัทรญาณวิทยา 16.โรงเรียนปรกแก้ววิทยา 17.โรงเรียนพลอยจาดูจินดา 18.โรงเรียนแหลมบัววิทยา 19.โรงเรียนเพิ่มวิทยา 20.โรงเรียนบางเลนวิทยา 21.โรงเรียนบางหลวงวิทยา 22.โรงเรียนสถาพรวิทยา 23.โรงเรียนบัวปากท่าวิทยา 24.โรงเรียนสามพรานวิทยา 25.โรงเรียนภ.ป.ร.ราชวิทยาลัยฯ 26.โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา 27.โรงเรียนปรีดารามวิทยาคม 28.โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา

29.โรงเรียนกาญจนาภิเษก วิทยาลัย นครปฐม รวมนักเรียนทั้งสิ้น 40,503 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เก็บเพื่อความคลาดเคลื่อนเป็น 400 คนโดยการเปิดตารางเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 2000: 68) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างเพื่อเลือกอำเภอ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน และอำเภอสองพราน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างโรงเรียน อำเภอละ 4 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้ตัวอย่างจำนวน 16 โรงเรียน (ดังตารางด้านล่าง)

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้โรงเรียนละ 25 คน จำนวน 16 โรงเรียน จะได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้งหมดจำนวน 400 คน ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1.	พระปฐมวิทยาลัย	เมือง	25
2.	ราชินีบูรณะ	เมือง	25
3.	สระกระเทียมวิทยาคม	เมือง	25
4.	สิรินธรราชวิทยาลัย	เมือง	25
5.	จิ๋วรายบุญมีรังสฤษฎ์	นครชัยศรี	25
6.	ภัทรญาณวิทยา	นครชัยศรี	25
7.	แหลมบัววิทยา	นครชัยศรี	25
8.	ปรกแก้ววิทยา	นครชัยศรี	25
9.	บางเลนวิทยา	บางเลน	25
10.	บางหลวงวิทยา	บางเลน	25
11.	สถาพรวิทยา	บางเลน	25
12.	บัวปากท่าวิทยา	บางเลน	25
13.	สามพรานวิทยา	สามพราน	25
14.	ภ.ป.ร.ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์	สามพราน	25
15.	วัดไร่จิงวิทยา	สามพราน	25
16.	ปรีดารามวิทยาคม	สามพราน	25
รวม			400

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพครอบครัว ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การสร้าง

บรรยากาศในสถานศึกษา การรับรู้คุณธรรม จริยธรรม ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้าน

ความมีวินัย 2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3. ด้านความกตัญญูกตเวที 4. ด้านการมีความเมตตา กรุณา 5. ด้านการประหยัด 6. ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านสังคม และแบบสอบถามที่เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม และแนวกำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานคือระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม มีผลการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า

1.1 ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความกตัญญูกตเวที โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความเมตตา กรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านความประหยัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.6 ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพครอบครัว พบว่า

2.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

2.3 นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านสังคม ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า มี 3 ตัวแปรที่ทำนายการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ได้อย่างเชื่อมั่น คือ อันดับ 1 การเห็นคุณค่าในตนเอง อันดับ 2 การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และอันดับ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันทำนายการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐมได้ร้อยละ 13.1

4. การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐมที่ได้จากแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วย

1. พระมหาอำนาจ อภิภาโณ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

2. นางสาววรณศิริ วัฒนอาภรณ์ชัย
ครูโรงเรียนราชินีบูรณะ

3. นางสาวกรรณิกา อัคริเดช
ครูโรงเรียนราชินีบูรณะ

4. นางศศิพรรณ อุดมผล ครูโรงเรียนราชินีบูรณะ

5. นางสาวนิตยา ชังมานนท์
ครูโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย

6. นางสาวอภิญญา สิงห์สมบัติ
ครูโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย

พบว่า มีอยู่ทั้งหมด 5 แนวทางดังนี้

1) การพัฒนาด้วยกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 5) การพัฒนาด้วยการสร้างความมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม มีผลสรุปดังนี้

1. การศึกษาระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐมใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย

ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูทวดเทที่ ความเมตตากรุณา ความประหยัด และการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าโดยส่วนมากนักเรียนอาจได้รับการอบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแบบที่ดี ให้ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตตามกฎระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษาและสังคม โดยที่นักเรียนพร้อมและยินดีที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมถึงการที่นักเรียนมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคมตลอดจนรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของเริงรณ ล้อมลาย (2550: 50) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของอรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 143) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม เมื่อจำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสภาพครอบครัว สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานดังนี้

2.1 นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีระดับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มากกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะว่าเพศหญิงมักได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ให้เป็นคนที่มีความอ่อนโยน เรียบร้อย ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของเพศหญิงต้องให้เหมาะสมกับความเป็นผู้สุภาพมากกว่าเพศชาย จึงเป็นเหตุให้มีคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องศรี สามศรีทอง (2548: 74) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุใจเดือน พันธมนาวิน (2550: 68) ที่ได้ศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า กลุ่มนักเรียนชายมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมน้อยกว่ากลุ่มนักเรียนหญิงในหลายๆ ด้าน เช่น ในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/วินัย ในด้านความรับผิดชอบ ในด้านการประหยัดและอนุรักษ์ เป็นต้น

2.2 นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนในแต่ละระดับชั้นตาม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเหตุให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ในการเรียนการสอนคล้ายๆกัน จึงทำให้มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนางนุช เทศทอง (2547: 128) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดวิทยาลัยเทคนิคกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน มีคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2.3 นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวมมากกว่านักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร มีความตั้งใจ ใฝ่หาความรู้ มีวินัยและรู้จักความรับผิดชอบ ขณะที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำ มักจะขาดความขยันหมั่นเพียร ขาดความรับผิดชอบ จึงเป็นเหตุให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลลออ แสงสุข (2544: 101) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างกัน

2.4 นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่มีสภาพครอบครัวต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าครอบครัวในสังคมไทยเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ มักอาศัยอยู่ด้วยกันหลายคน เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ญาติพี่น้อง หรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกันจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่านักเรียนจะตกอยู่ในสภาพครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่ หรือมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เหมือนคนอื่นแต่นักเรียนก็ยังคงได้รับการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่จากบุคคลที่เป็นญาติพี่น้องส่งผลให้นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 140) ที่ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกันมีคุณธรรมและจริยธรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตวิทยา ในด้านความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยด้านสังคม ในด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา การรับรู้คุณธรรม จริยธรรม ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า มี 3 ตัวแปรที่ทำนายการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ได้อย่างเชื่อมั่น คือ อันดับ 1 การเห็นคุณค่าในตนเอง อันดับ 2 การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และอันดับ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันทำนายการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐมได้ร้อยละ 13.1 สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองส่งผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพราะจิตได้สำนึกของคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง จะต้องรู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี ส่วนพฤติกรรมของคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง ต้องมีความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหา เชื่อมั่นในความคิดและความสามารถของตนเอง และสามารถเลือกวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้อง คนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองมักจะประกอบด้วย มองโลกในแง่ดีเสมอ มองวิกฤติให้เป็นโอกาส ประเมินตนเองให้มีค่าอยู่เสมอ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงตามที่ตนต้องการ (กรมสุขภาพจิต, 2546: 6) จึงถือว่ามีความสำคัญต่อพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับธีระชัย ยุทธยรรยง

(2542: 69-70) ได้อธิบายว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ซึ่งสามารถทำให้มนุษย์มีการพัฒนา หรือดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ในการที่มนุษย์จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับ การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมต่างๆ ที่ดีและไม่ดีที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวัน ล้วนขึ้นอยู่กับ การเห็นคุณค่าในตนเองทั้งสิ้น เมื่อบุคคลเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น ความรู้สึกนี้จะแผ่ขยายไปสู่ผู้อื่น จะรักและเห็นคุณค่าของผู้อื่น มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนมีความรู้สึกเชื่อมั่น มั่นใจ และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่ทอดทิ้ง มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือสิ่งที่เป็นคุณงามความดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมตลอดเวลา

3.2 ปัจจัยด้านสังคม ในด้านการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพราะการจัดสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา อาคารเรียน และห้องเรียนก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมการมีคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนภายในสถานศึกษานั้นๆ อย่างมาก เพราะผู้เรียนจะใช้เวลาที่อยู่ในสถานศึกษานานพอสมควร การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมกระทำได้ไม่ยาก เพียงจัดสภาพให้โรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย มีระเบียบวินัยอยู่เสมอ มีการจัดห้องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนรับเอา

ค่านิยมที่ดี โดยที่ผู้เรียนจะรับไปโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับที่สุดา ประยงค์พันธุ์ (2539: 12) กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศหรือจัดสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ เพราะมนุษย์สามารถเรียนรู้จากเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมได้ตลอดเวลา ถ้าสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นก็สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดีได้ง่าย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมักมีอิทธิพลเหนือจิตใจของเด็ก โรงเรียนที่มีบริเวณร่มรื่นมีอาคารสถานที่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามย่อมหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กให้ฝึกฝนไปในทางที่ดีได้ง่าย

3.3 การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลต่อการปฏิบัติคนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เนื่องจากการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน เพราะการจัดกิจกรรมเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วม คุณลักษณะความเป็นผู้นำ ความเป็นพลเมืองดี มีทัศนคติที่ดี และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่น กิจกรรมทำบุญ ตักบาตร ถวายอภิมหารัตนมะ เวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา การไหว้พระสวดมนต์ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล (2551: 111) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรม

จริยธรรมของคนไทย พบว่าบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตนเองมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

4. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มีอยู่ 5 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 การพัฒนาด้วยกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการนำเอาเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม มาสอดแทรกและบูรณาการให้เข้ากับวิชาที่สอนทั้งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หรือสาระการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ร่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543: 19-21) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่าแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วยการจัดการเรียนการสอนต้องประกอบด้วย 1) การสอนจริยธรรมโดยตรง มี 2 แบบคือ แบบมีโครงสร้างแน่นอน และแบบบูรณาการ 2) การสอนจริยธรรมโดยอ้อม

แนวทางที่ 2 การพัฒนาด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยการให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ รุ่นพี่ หรือผู้ปกครอง ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544: 29) ได้นำเสนอเรื่อง การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรมพบว่าสภาพจริยธรรมที่ตกต่ำเช่นนี้ เกิดขึ้นในทุกระดับชั้นของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลใน

ระดับผู้นำของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ครูบาอาจารย์ พ่อแม่ สื่อมวลชน บุคคลเหล่านี้ควรจะประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างถึงในทิสนาแจมมณี, 2546: 8) ซึ่งแบนดูราเสนอว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบซึ่งจะสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกไปพร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ อาจทำหน้าที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดพฤติกรรม และช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบนี้อาจเป็นบุคคลจริงๆ (Live Model) หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน นวนิยาย เป็นต้น

แนวทางที่ 3 การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระฯ ให้มีความกว้างขวางลึกซึ้ง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและใช้ศักยภาพที่มีในตนเองอย่างเต็มที่ เน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดีและมีความสุข กิจกรรมเหล่านี้สามารถหลอมเข้าไปในการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด

หรือผู้นำเพื่อประโยชน์ในการเข้าค่ายต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545: 1-2) ที่กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

แนวทางที่ 4 การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543: 19-21) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า คุณธรรม และจริยธรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดจากการสอนแค่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ที่แทรกซึมเข้าไปวิธีการที่ดีที่สุด คือ โรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมจะเรียนรู้และซึมซับจริยธรรมธรรมต่างๆ ได้เอง

แนวทางที่ 5 การพัฒนาด้วยการสร้างความมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้วยการส่งเสริมความมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และวัด เพื่อช่วยกันดูแลติดตามปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน และหาทางช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2539: 33-37) ได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ จัดประชุมชี้แจง ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินการพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียนที่บ้าน จัดให้มีการพบปะผู้ปกครอง เช่น การเยี่ยมบ้านหรือเชิญมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน ครูไปร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน และโรงเรียนขอความร่วมมือจากสถาบันทางศาสนาในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเข้ามาช่วยกันพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียน และสอดคล้องกับกิริติ ศรีวิเชียร (2548: 4) ที่กล่าวว่า โรงเรียนจะนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาได้หลายวิธี เช่น แจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงการเรียนการสอน ความก้าวหน้าในการเรียนของเด็ก การเชิญชวนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ภายในโรงเรียน เป็นต้น

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษา

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งการใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่เน้นการเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาไปปรับปรุงแก้ไข แล้วกำหนดเป็นนโยบายหรือวิสัยทัศน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาของตนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ด้านความประหยัด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ต้องอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องของความประหยัด รวมทั้งสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องของความประหยัด

2.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางในการใช้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม หรือโครงการที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- _____. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี และความสุขของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2539). คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิริติ ศรีวิเชียร. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย และต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).
- ทิสนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์.
- ธีระชัย ยุทธขรรค์. (2542). การเสริมสร้างความรู้สึกรักเห็นคุณค่าในตนเอง. วารสารวิชาการ 2 (2): 68-75.
- นนุช เทศทอง. (2547). คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลย์สงคราม.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรเจริญกุล. (2551). การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง คุณธรรมจริยธรรมของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- นวลลออ แสงสุข. (2544). การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2 (3) 68-69.
- พ่องศรี สามสีทอง. (2548). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัด จังหวัด ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรีงรณ ล้อมลาย. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. (2552). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครปฐม (พ.ศ. 2553-2556) นครปฐม: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.
- สุดา ประยงค์พันธุ์. (2539). การศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). รายงานผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.